

Bilag 2

Indholdsfortegnelse

1. Nøgletal for kildepladser med prioriterede indsatsområder i oplandet
Skøn over omkostninger til grundvandsbeskyttelsesindsats i relation til pesticider og nitrat
2. Bemærkninger til pesticid- og nitratindsats ved de enkelte kildepladser
3. Konsekvenser for berørte lodsejere
4. Statslig aftale om boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)

1. Kildepladser med prioriterede indsatsområder i oplandet

Slagelse Kommune har udpeget prioriterede indsatsområder ved SK Forsynings 2 største kildepladser samt ved 7 andre vandværker. Udpegningen er foretaget ved at afgrænse de områder indenfor indsatsområderne, hvor vandet til vandværkerne dannes og er mindre end 50 år om at strømme til en vandværksboring. Der dannes også grundvand til vandværkerne udenfor de prioriterede områder, men enten er området ikke udpeget som indsatsområde eller også er vandets strømningstid fra terræn til boring mere end 50 år. De prioriterede områder er udtryk for de dele af indsatsområderne, hvor grundvandsbeskyttelse vurderes at have størst betydning for de eksisterende vandværker.

I nedenstående skema er vist nøgletal for de vandværker, der er berørt af prioriterede indsatsområder. I skemaet er det desuden angivet hvilke forhold, der kan begrunde pesticidindsats henholdsvis nitratindsats. Pesticidindsats vurderes at kunne være relevant for alle de nævnte kildepladser – det ligger i selve den måde de prioriterede områder er udpeget. Derimod vurderes nitratindsats kun at være relevant for de kildepladser, hvor vandkvaliteten i vandværksboringen viser tydelige tegn på høj nitratudvaskning i oplandet. Det kan være nitrat i vandværksboringerne eller højt stigende sulfatindhold. Endelig indeholder skemaet et skøn over omkostningerne til erstatninger i tilfælde af, at det besluttet, at brugen af pesticider skal ophøre i de prioriterede indsatsområder.

Omkostningerne er skønnet ud fra erfaringstal på landsplan. Erstatningerne skal imidlertid fastsættes individuelt og på baggrund af markedsværdien i det pågældende område. Endelig skal der også gives erstatning for de følgeomkostninger, som restriktionerne i givet fald vil medføre for den enkelte landmand. Omkostningerne kan derfor variere betydeligt fra sted til sted. Erstatningernes størrelse vil først blive afklaret i forbindelse med indgåelse af dyrkningsaftaler eller om nødvendigt i forbindelse med påbudsafgørelser.

For SK Forsynings 2 kildepladser er anvendt SK Forsynings egne tal. Flere lokale landmænd har ytret forventning om erstatningsbeløb, der ligger noget over de beløb, SK Forsyning har regnet med. For de øvrige vandværkers vedkommende er anvendt en enhedspris på 50.000,-/ha (for forbud mod at anvende pesticider), finansieret via 10-årige lån. Vandværkerne kan vælge at finansiere omkostningerne på anden måde.

Vandværk/ Kildeplads	Vandindvindings- tilladelse m ³ /år	Indvinding i 2018 m ³ /år	Tegn på pesticid- sårbarhed i oplandet	Tegn på nitrat- sårbarhed i oplandet	Pesticid-indsats kan være relevant	Nitrat-indsats kan være relevant	Areal af BNBO i ha	Areal af prioriteret indsatsområde udenfor BNBO i ha	Skønnede omkostninger til erstatninger i BNBO / prioriteret område**	Skønnede omkostninger pr. m ³ indvundet vand inkl. indsats i BNBO***
SK Forsyning- Valbygård	1.908.000	1.357.000	1,2,3	1,2	X		54	42	2,4 mio. / 1,9 mio.	~1 kr./m ³
SK Forsyning- Nordre	1.206.000	929.000	1,2,3	1,2,5	X	X	51	132	5,1 mio. / 21,1 mio. (Pesticider + nitrat)	
Stignæs Vandindvinding	1.870.000	806.000	1,2 (3) Fund i 1 boring	1,2	X		57	119	2,9 mio. / 6,0 mio.	~1,2 kr./m ³
Hashøj Vandforsyning Vest	140.000	109.000	1,2 Hul i lerdækket	1,2	X		8	16	0,4 mio. / 0,8 mio.	~1,2 kr./m ³
Boeslunde Vandværk (boring 215.447)	100.000	71.000	1,2	1,2,5	X	X	2*	4	0,1 mio. / 0,2 mio.	~0,5 kr./m ³
Rosted og Omegns Vandværk (boring 215.602)	70.000	39.000	1,2,3	1,2,4,(5) Nitrat: 2-4 mg/l	X	Kun i BNBO	4	2	0,2 mio. / 0,1 mio.	~0,8 kr./m ³
Eggeslevmagle Vandværk	60.000	44.000	1,2,3	1,2,5	X	X	6	****	0,3 mio.	~0,8 kr./m ³
Omø Vandværk	25.000	13.000	1,2,3	1,2,4,(5) Nitrat: 41 mg/l	X	X	3	29*	0,15 mio. / 1,45 mio.	~14 kr./m ³
Agersø Vandværk	20.000	13.000	1,2,3	1,2,4,5 Nitrat: 21 mg/l	X	X	2	26*	0,1 mio. / 1,3 mio.	~12 kr./m ³
Tegn på sårbarhed: 1. Ringe naturlig beskyttelse 2. Stor grundvandsdannelse 3. Fund af pesticider i vandværksboring 4. Indhold af nitrat i vandværksboring, som tegn på at reduktionskapaciteten i jorden er ved at være opbrugt 5. Højt stigende sulfat i vandværksboring som følge af nitratudvaskning i oplandet Tal i parentes angiver, at tendensen ikke er helt entydig. * Byområde/sommerhusområde er fraregnet ** Bortset fra for SK Forsynings Nordre kildeplads indgår eventuel nitrat-indsats <u>ikke</u> i de beregnede omkostninger. Det skyldes, at omkostningerne er helt afhængige af, hvilket mål for udvaskningen, der fastsættes – se teksten herunder. *** Beregnet ud fra at erstatningerne finansieres ved optagelse af et 10-årigt lån **** Arealet er indregnet under SK Forsyning Nordre – se den uddybende tekst om Eggeslevmagle Vandværk herunder.										

SK Forsyning ønsker både indsats overfor pesticider og nitrat i oplandet til deres Nordre kildeplads. De omkostninger der fremgår af skemaet for Nordre kildeplads, dækker derfor både pesticid- og nitratinindsats.

For de øvrige vandværker er eventuel nitratinindsats ikke indregnet, idet omkostningerne til nitratinindsats er meget afhængige af, hvad målet med indsatsen er. Jo lavere en nitratudvaskning der er målet, jo mere indgribende vil indsatsen være for landbrugsdriften, og jo større erstatninger skal der udbetales til landmændene.

SK Forsyning ønsker, at nitratudvaskningen i det prioriterede indsatsområde ved Nordre kildeplads reduceres mest muligt, ved at landbrugsdriften i området ophører. Det er væsentligt mere indgribende, end hvis der fastsættes et mål om, at nitratudvaskningen skal holdes under et givent niveau, som stadig tillader, at der kan drives landbrug i området. Det er kun SK Forsyning, der

aktivt har udtrykt ønske om at landbrugsdriften i et prioriteret område skal ophøre, og kun i området ved Nordre kildeplads.

Målet for nitratindsatsen kan i stedet angives ved, at der fastsættes en tærskelværdi, som nitratudvaskningen ikke må overstige – for den enkelte mark eller for området som helhed. Hvis tærskelværdien for nitrat sættes til 50 mg/l, svarende til drikkevandskriteriet, vil der i mange områder ikke være behov for at reducere gødningsanvendelsen eller kun behov for at reducere den minimalt. Der vil dog fortsat være krav om udbetaling af erstatning, hvis der tinglyses et maksimalt nitratkrav på ejendommen.

Sættes tærskelværdien i stedet til 25 mg/l eller 37,5 mg/l, svarende til 50 % henholdsvis 75 % af drikkevandskriteriet, vil det i de fleste områder være nødvendigt at reducere gødningsanvendelsen eller vælge andre afgrøder. Erstatningens størrelse skal modsvare, hvor indgribende kravet er for den enkelte landmand.

SK Forsyning har i deres skøn over omkostninger regnet med, at det kan blive nødvendigt at opkøbe landbrugsjord i forventning om, at mange landmænd ikke vil være interesserede i at dyrke jorden, hvis den er underlagt skrappe restriktioner.

2. Bemærkninger til pesticid- og nitratindsats ved de enkelte kildepladser:

SK Forsyning, Valbygård kildeplads

Denne kildeplads leverer 35 % af den vandmængde SK Forsyning indvinder. Kildepladsen er dermed helt central, ikke bare for SK Forsyning, men generelt for vandforsyningen i Slagelse Kommune. Kildepladsen vil ikke pt. kunne erstattes, og det er usikkert, om der er så store uudnyttede grundvandsressourcer i Slagelse Kommune, at kildepladsen vil kunne erstattes med en ny kildeplads i tilfælde af, at den bliver forurennet. Det er dermed, som situationen ser ud i dag, afgørende for vandforsyningen i Slagelse Kommune, at kildepladsen kan opretholdes.

Grundvandsdannelsen til borerne foregår over et stort område omkring kildepladsen. I store områder er strømningstiden fra terræn til borerne mindre end 50 år. Særligt centralt omkring borerne og øst for borerne er vandet kort tid om at nå fra terræn til borerne. En mindre del af de grundvandsdannende områder med transporttid under 50 år er sammenfaldende med indsatsområder. Disse områder er udpeget som prioriterede indsatsområder.

Der er konstateret pesticider i 4 ud af de 13 borer på kildepladsen – i alle tilfælde under grænseværdierne for drikkevand. Da borerne står tæt og henter vandet fra samme grundvandsmagasin, er der nærliggende risiko for, at de øvrige borer også vil blive forurennet. De prioriterede områder i oplandet til kildepladsen, opfylder kriterierne for at kunne anses for pesticidsårbare. Indsats overfor pesticider anses derfor for relevant.

Der er ikke set klare tegn på nitratudvaskning i oplandet i form af nitrat eller højt stigende sulfatindhold i borerne. Indsats overfor nitrat anses derfor ikke at være relevant på nuværende tidspunkt.

SK Forsyning ønsker, at brugen af pesticider skal ophøre i de prioriterede indsatsområder i oplandet til kildepladsen.

SK Forsyning har skønnet omkostningerne til indsats overfor pesticider til 4,3 mio. kr. - 2,4 mio. kr. til indsats indenfor BNBO og 1,9 mio. kr. til indsats i prioriterede indsatsområder udenfor BNBO.

SK Forsyning, Nordre kildeplads

Denne kildeplads leverer 24 % af den vandmængde SK Forsyning indvinder. Kildepladsen er dermed helt central, ikke bare for SK Forsyning, men generelt for vandforsyningen i Slagelse Kommune. Kildepladsen vil ikke pt. kunne erstattes og det er usikkert, om der er så store

uudnyttede grundvandsressourcer i Slagelse Kommune, at kildepladsen vil kunne erstattes med en ny kildeplads, i tilfælde af, at den bliver forurenede. Det er dermed, som situationen ser ud i dag, afgørende for vandforsyningen i Slagelse Kommune, at kildepladsen kan opretholdes.

Kildepladsen anses for særlig sårbar. Det er der flere årsager til. For det første er de beskyttende lerlag tynde i området omkring kildepladsen, og derfor udpeget som indsatsområde. For det andet dannes grundvandet til borerne i vid udstrækning i de sårbare områder. Grundvandsdannelsen foregår over et større område centralt omkring kildepladsen. I et relativt stort område er strømningstiden fra terræn til borerne mindre end 50 år. Store dele af disse områder er sammenfaldende med indsatsområder og derfor udpeget som prioriterede indsatsområder. Der er konstateret pesticider i 7 ud af de 9 borerne på kildepladsen (Eggeslevmagle Vandværks borerne medregnet) – i 2 af borerne over grænseværdierne for drikkevand. De prioriterede områder opfylder kriterierne for at kunne anses for pesticidsårbare. Indsats overfor pesticider anses derfor for relevant.

Der er ikke målt nitrat i borerne, men der set klare tegn på nitratudvaskning i oplandet i form af højt stigende sulfatindhold i de fleste af borerne. Indsats overfor nitrat kan derfor være relevant.

SK Forsyning ønsker, at brugen af pesticider skal ophøre i de prioriterede indsatsområder i oplandet til kildepladsen. SK Forsyning ønsker desuden, at udvaskningen af nitrat i de prioriterede områder skal reduceres mest muligt, ved at landbrugsdriften i områderne ophører.

SK Forsyning har skønnet omkostningerne til indsats indenfor BNBO til 2,3 mio. kr. henholdsvis 5,1 mio. kr. afhængig af, om der alene gennemføres indsats overfor pesticider, eller om der også gennemføres indsats overfor nitrat (ophør med landbrugsdrift). I de prioriterede indsatsområder udenfor BNBO har SK Forsyning skønnet omkostningerne til en samlet pesticid- og nitratindsats (ophør med landbrugsdrift) til 21,1 mio. kr.

Der kan i området omkring Nordre kildeplads være en eller et par landmænd, hvor indsatserne vil være særligt indgribende. Erstatningsstørrelserne kan i de tilfælde afvige markant fra de enhedssatser, som SK Forsyning baserer deres omkostningskøn på. Flere lokale landmænd har ytret forventning om erstatningsbeløb, der ligger noget over de beløb SK Forsyning har regnet med.

SK Forsyning skønner de samlede omkostninger for indsats ved kildepladserne Valbygård og Nordre samt pesticidindsats i BNBO ved deres øvrige kildepladser til 30,2 mio. kr. Finansieres indsatserne ved optagelse af 10-årige lån, vil omkostningerne svare til en takststigning på ca. 1 kr./m³ ekskl. moms. SK Forsyning mener, at det er en acceptabel pris for at sikre den fremtidige drikkevandsressource.

Stignæs Vandindvinding

Stignæs Vandindvinding råder over en stor indvindingstilladelse og dermed over en stor grundvandsressource. Vandforsyningen har dog alle årene indvundet langt mindre end de har tilladelse til. De senere år er indvindingen dog øget og udgjorde sidste år 43 % af tilladelsesmængden.

Stignæs Vandindvinding er ikke et traditionelt vandværk. For det første leverer selskabet kun ubehandlet råvand, som de virksomheder der aftager vandet, selv skal behandle til drikkevand, hvor dette er nødvendigt. For det andet bruges langt størstedelen af det indvundne vand til industriformål. Kun en meget beskedent andel anvendes til drikkevand til de ansatte eller andre formål, der kræver drikkevandskvalitet. Vandforsyningen har imidlertid til formål at levere råvand til nuværende og kommende virksomheder på Stignæs, der har en kvalitet, så det ved simpel

vandbehandling kan opnå drikkevandskvalitet. Vandforsyningen er derfor underlagt de samme krav til råvandskvaliteten og vandkvalitetskontrollen, som et almindeligt vandværk. Vandforsyningen er klassificeret som et alment vandværk.

De fleste af vandforsyningens borer er anses for sårbare. Det er der flere årsager til. For det første er der store områder i oplandet til borerne, hvor de beskyttende lerlag er tynde. Det gælder for flere borer og vedkommende også nærområdet til boringen. For det næste er der større områder i oplandet, hvor strømningstiden fra terræn til boring er kort. En relativ stor andel af det indvundne vand udgøres derfor af ungt vand. Der er stort sammenfald mellem de sårbare områder og de områder, hvor grundvandet til borerne primært dannes. Dette medfører relativt store prioriterede indsatsområder i vandforsyningens opland.

Der er imidlertid kun konstateret pesticider i en enkelt af vandforsyningen 9 drikkevandsboringer indenfor de senere år. I samme boring ses tegn på nitratudvaskning i oplandet, i form af højt stigende sulfatindhold. I resten af borerne ses ikke samme klare tendens i udviklingen i sulfatindholdet og dermed ikke samme tegn på, at nitratudvaskning i oplandet påvirker vandkvaliteten. På den baggrund vurderes det, at det alene vil være relevant at iværksætte indsatser i forhold til pesticider.

Agersø og Omø

De geologiske forhold på Agersø og Omø ligner meget hinanden. De adskiller sig væsentligt fra forholdene i resten af Slagelse Kommune. Det skyldes den meget sandede geologi og de relativt tynde lerdæklag på øerne. De geologiske forhold medfører, at det drikkevand, der indvindes på øerne, er betydeligt yngre end det drikkevand, der indvindes i resten af Slagelse Kommune.

Grundvandet vurderes at være mere sårbart end i resten af Slagelse Kommune.

Drikkevandsressourcen på øerne er desuden begrænset og der er ikke umiddelbart mulighed for at et nabovandværk kan overtage forsyningen, i tilfælde af, at borerne forurenes.

På Agersø og Omø er hele det område, hvor vandet til vandværkerne dannes, udpeget som prioriteret indsatsområde. Staten har ikke opstillet en grundvandsmodel for Agersø og Omø, der muliggør beregning af strømningstider. Derfor kan områderne ikke udpeges på samme måde som på fastlandet. Drikkevandet, der indvindes, vides dog at være ungt på begge øer, helt ned til 10 år gammelt (på Omø). Nitrat i indvindingsboringerne viser, at reduktionskapaciteten i jorden er ved at være opbrugt. Omkring Omø Vandværk er kapaciteten opbrugt. Indholdet har været over grænseværdien i Omø Vandværks ene boring, men udtagning af landbrugsjorden nærmest boringen har fået indholdet til at falde til lige under grænseværdien. Nitratudvaskningen fra de dyrkede landbrugsarealer på begge øer vurderes at være høj. Ved at fastholde beskyttelseszonen omkring Omø Vandværk og udtage yderligere nogle få hektar landbrugsjord på begge øer, vurderes det dog, at nitratinholdet i vandværksboringerne kan holdes under 50 mg/l. Hvis der fastsættes et lavere mål end 50 mg/l for indholdet i det grundvand der siver ned – f.eks. 25 mg/l eller 37,5 mg/l - er det nødvendigt at tage væsentligt større arealer ud af drift. Omkostningerne til nitratinindsats vil derfor være helt afhængig af, hvilket mål der fastsættes. Ønskes nitratinholdet reduceret mest muligt ved at hele indvindingsoplandet tages ud af drift, vil omkostningerne hertil være i størrelsesordenen 300.000 kr., svarende til ca. 24 kr./m³ eller ca. det dobbelte af hvad det vil koste at stoppe brugen af pesticider i området (se herunder).

Vandværksboringerne på begge øer vurderes at være sårbare overfor pesticider. Der er påvist pesticider i 5 ud af de 6 vandværksboringer. Kun i den dybe kalkboring på Omø er der ikke påvist pesticider. Denne boring er imidlertid saltpåvirket og det anbefales derfor, at indvindingen fra denne boring ikke øges. De fleste fundne pesticider er ikke tilladt at bruge i dag. På Omø vurderes

kilden primært at være anvendelsen af pesticider, mens kilden på Agersø vurderes at være en kombination af anvendelse af pesticider og punktkilder (oplag, vaske-/påfyldningspladser, spild). Agersø Vandværk har for nyligt måttet tage deres ene boring ud af drift, som følge af pesticidforurening. Vandværket har derfor planer om at etablere en ny boring for at være sikker på at have tilstrækkelig kapacitet. Grundvandsbeskyttelsestiltag vil blive rettet mod de områder, hvor vandværket forventes at indvinde vandet i fremtiden.

Da hele indvindingsoplandet anses for særligt sårbart og derfor er udpeget som prioriteret område, skal Udvalget tage stilling til, hvorvidt brugen af pesticider skal ophøre i hele indvindingsoplandet. Stop for brug af pesticider i hele indvindingsoplandet skønnes at koste 12-14 kr./m³. Det er betydeligt mere end indsatser på fastlandet, forventes at medføre af prisstigninger. Det skyldes en kombination af større sårbare områder og mindre vandforbrug/færre forbrugere på øerne. Omlægning til økologisk drift vil muligvis kunne reducere omkostningerne for vandværket betydeligt, men vil alene være rettet mod en indsats overfor pesticider. Nitratudvaskningen kan ikke forventes at falde ved omlægning til økologisk drift.

Agersø Vandværk bakker i deres hørings svar op om indsats overfor pesticider, men udtrykker bekymring for økonomien. Omø Vandværk har på et møde udtrykt en lignende holdning. Omø Vandværk forventer at fremsende et hørings svar, men dette var pr. 12. juli ikke modtaget.

Eggeslevmagle

Eggeslevmagle Vandværks boringer ligger midt i SK Forsynings Nordre kildeplads. Hvis der gennemføres indsats i oplandet til Nordre kildeplads, vil dette automatisk komme Eggeslevmagle Vandværk til gavn. Det må i givet fald afklares, i hvilket omfang Eggeslevmagle Vandværk skal være med til at finansiere indsatserne. I skemaet herover er der alene medtaget udgifter til pesticidindsats i Eggeslevmagle Vandværks egne BNBO'er. Fordeles udgifterne til den samlede beskrevne indsats i området på baggrund af indvindingen på stedet, vil Eggeslevmagle Vandværk skulle bidrage med 4-5 %, svarende til 1,2 mio. kr. eller ca. 3 kr./m³. Omkostningerne kan også fordeles på anden vis.

De tegn på sårbarhed, der ses i SK Forsynings boringer på Nordre kildeplads, ses også i Eggeslevmagle Vandværks boringer. Der er således både konstateret pesticider og set tydelige tegn på nitratudvaskning i området, i form af højt stigende sulfatindhold.

Boeslunde Vandværk

Det prioriterede område i oplandet til vandværkets boringer opfylder kriterierne for at kunne anses for pesticidesårbart. Da en væsentlig del af det prioriterede område udgøres af landbrugsjord, vil en indsats overfor anvendelse af pesticider være relevant.

Der er konstateret højt stigende sulfatindhold i vandværksboringerne, hvilket er tegn på, at der sker nitratudvaskning i oplandet. Vandværkets størrelse og mulighed for at kunne forsynes fra SK Forsyning gør dog, at det anbefales ikke at gennemføre nitratindsats på nuværende tidspunkt. Udviklingen i vandkvaliteten bør dog følges, og spørgsmålet om indsats overfor nitrat bør med mellemrum tages op til fornyet overvejelse.

Boeslunde Vandværk har ikke i dag nødforbindelse til andre vandværker, men overvejer, at etablere nødforbindelse til SK Forsyning.

Røsted og Omegns Vandværk

Der er konstateret pesticider i 3 ud af vandværkets 4 boringer – i den ene over grænseværdien. Der er konstateret nitrat på 2-4 mg/l i en af vandværkets boringer. Der findes stort set ikke dyrkede

arealer indenfor det prioriterede indsatsområde. Nitratindsats i det prioriterede indsatsområde anses derfor ikke for at være relevant. Det bør overvejes, om indsatsen i BNBO'et omkring vandværkets nitratbelastede boring skal omfatte både pesticider og nitrat. Nitraten i det vand, der indvindes fra boringen, kan meget vel stamme fra nærområdet til boringen.

Det prioriterede område i oplandet til vandværkets borerer opfylder kriterierne for at kunne anses for pesticidesårbart. Pesticidindsats kan dermed være relevant både i BNBO'erne og i det prioriterede indsatsområde. Der dyrkes imidlertid ikke afgrøder i det prioriterede indsatsområde. En eventuel indsats overfor erhvervsmæssig brug af pesticider i det prioriterede indsatsområde vil i stedet skulle rettes mod brugen omkring de landbrugsejendomme og virksomheder, der ligger i området.

Vandværker angiver i deres høringssvar, at de overvejer at tage den kraftigst forurenede boring ud af drift for at udgå at skulle etablere overvågningsboringer. Det fremgår ikke om vandværket også overvejer at tage boringen ud af drift, hvis dette kan reducere vandværkets omkostninger til beskyttelsesindsatser.

3. Konsekvenser for berørte lodsejere

Dyrkningsrestriktioner, f.eks. på brug af pesticider eller gødningsanvendelse, skal ske mod fuld erstatning til landmanden. Det gælder både i BNBO og i indsatsområder udenfor BNBO. Erstatningen skal beregnes individuelt på baggrund af, hvor indgribende indgrebet er, jordens markedsværdi, ejendomsværditabet samt andre direkte og indirekte tab, som indsats vil medføre. Hvis der ikke kan opnås enighed om erstatningens størrelse, kan spørgsmålet indbringes for taksationsmyndighederne. Det gælder både i det tilfælde, at der indgås en frivillig dyrkningsaftale og det tilfælde, hvor kommunen fastlægger dyrkningsrestriktionerne i en påbudsafgørelse.

Selve indsatsplanen er ikke juridisk bindende overfor den enkelte lodsejer, med er alene retningsgivende for kommunens arbejde med grundvandsbeskyttelse. Indsatsplanen skal om nødvendigt udmøntes i individuelle afgørelser overfor den enkelte lodsejer. Hjemlen hertil er miljøbeskyttelseslovens §§ 24 og 26a. Lovens § 24 gælder nær vandværksboringer (i BNBO), § 26a i indsatsområder.

Afgørelser efter miljøbeskyttelseslovens §§ 24 og 26a om dyrkningsrestriktioner skal følge de almindelige forvaltningsmæssige principper – partshøring, proportionalitetsafvejning og klagemulighed. Både indholdet af afgørelsen og erstatningens størrelse kan påklages.

Kommunen er i forhold til miljøbeskyttelseslovens § 26a forpligtet til at forsøge at opnå de ønskede mål gennem frivillige aftaler med de berørte lodsejere. Først herefter, hvis en aftale ikke kan opnås på rimelige vilkår, kan kommunen pålægge landmanden de ønskede restriktioner. Forsøg på at opnå frivillige aftaler er ikke en forudsætning for at kunne meddele påbud efter § 24 (i BNBO). Kommunen opfordres dog til også i det tilfælde, at afklare mulighederne for at opnå frivillige aftaler.

Frivillige aftaler kan være bygget op på forskellig vis, blot aftalen sikrer, at målet nås. Der kan f.eks. være tale om:

- At landmanden modtager erstatning for at der tinglyses dyrkningsrestriktioner, f.eks. et forbud mod at anvende pesticider i et givent område, på ejendommen.
- At vandværket forpagter jorden for en længere årrække med mulighed for forlængelse
- At vandværket køber jorden

- At der indgås aftale om økologisk drift på området
- At der indgås aftale om skovrejsning på arealet.

Jordfordeling kan indgå som led i at finde lokale løsninger.

Der er mange erfaringer med erstatningsstørrelser på landsplan, men erstatningen skal som nævnt tage udgangspunkt i de lokale jordpriser og individuelle forhold. Erstatningernes størrelse vil derfor først blive afklaret i forbindelse med indgåelse af aftaler eller fastsættelse af erstatning i forbindelse med individuelle påbudsafgørelser.

Slagelse Kommune har tidligere indhentet erfaringstal for erstatningsstørrelser på landsplan. Jordpriserne, og dermed erstatningsstørrelserne, kan være højere i de relevante områder i Slagelse Kommune, end på landsplan.

Ifølge de indhentede landspriser koster landbrugsjord typisk 140.000-180.000 kr./ha. Landmænd i området har oplyst, at jordprisen omkring Nordre kildeplads er højere end det.

Jordforpagtning koster på Sjælland normalt 4.000-7.500 kr./ha/år. Kompensation for braklægning af leret jord har på landsplan koster normalt 3.300-5.700 kr./ha/år, afhængig af blandt andet jordens dyrkningsmæssige værdi. Kompensation for pesticidfri drift har typisk udløst erstatninger på 2.200-3.700 kr./ha/år.

For enkelte landmænd, kan de indsatser der overvejes, være særligt indgribende.

Erstatningsstørrelserne kan i de tilfælde afvige markant fra de satser der generelt gælder for området. Særlige individuelle forhold vil skulle afklares i forbindelse med indgåelse af frivillige aftaler eller individuelle påbudsafgørelser. Det vil i de tilfælde, hvor en afgørelse kan være særligt indgribende, være vigtigt at konsekvenserne bliver grundigt belyst, så kommunen kan forholde sig til proportionaliteten i forbindelse med afgørelsen.

4. Statslig aftale om boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)

Et stort flertal i Folketinget indgik den 11. januar 2019 en aftale om at reducere risikoen for nedsivning af pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Ifølge aftalen skal kommunerne gennemgå alle BNBO med henblik på at vurdere behovet for indsats overfor erhvervsmæssig brug af pesticider i BNBO. Vurderingen skal ske med udgangspunkt i en "skærpet" vejledning, som Miljøstyrelsen skal udarbejde. Ifølge aftalen vil Miljø- og Fødevareministeriet i 2022 evaluere kommunernes indsats og gennemføre et centralt forbud, hvis kommunerne ikke er kommet i mål med beskyttelsen af BNBO. Det er aftaleparternes hensigt, at det som det helt klare udgangspunkt skal være slut med at anvende pesticider i BNBO. Den daværende Miljø- og Fødevareminister har i et hyrdebrev opfordret landets kommuner til at gå i gang med arbejdet.

Selve aftalen og et faktaark om aftalen, kan findes på Miljø- og Fødevareministeriets hjemmeside:

<https://mfvm.dk/index.php?id=13000>

Ministerens hyrdebrev kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareministeriets hjemmeside:

<https://mfvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/minister-til-kommuner-beskyt-drikkevandet-nu/>

Aftalen om BNBO betyder, at Slagelse Kommune skal arbejde for, at brugen af pesticider ophører i de fleste BNBO'er. Det vil også være udgangspunktet i de dele af indsatsområderne, der samtidig er BNBO. BNBO-aftalen omfatter alene pesticider. Der vil derfor kun skulle ske indsats i forhold til nitrat, hvis kommunen beslutter det. Det vil være naturligt at lade spørgsmålet om indsats overfor nitrat indenfor BNBO afhænge af, om området samtidig er udpeget som indsatsområde, og om der i omkringliggende indsatsområder gennemføres indsats overfor nitrat.